

27/11/2023

Ο Άγιος Νεκτάριος και ο μαθητής του Ριζαρείτης Άγιος Γερβάσιος - Του Μητροπολίτη Σουηδίας Κλεόπα

/ [Γνώμες](#)

**Ο Άγιος Νεκτάριος και ο μαθητής του Ριζαρείτης Άγιος
Γερβάσιος**

Του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σουηδίας κ. Κλεόπα

Με αφορμή την πρόσφατη αγιοκατάταξη από το Οικουμενικό Πατριαρχείο (16 Νοεμβρίου 2023) του Οσίου και θεοφόρου Πατρός ημών Γερβασίου Παρασκευοπούλου, καθώς και την σημερινή τηλεφωνική μου επικοινωνία με τον

Σεβ. Μητροπολίτη Πατρών κ. Χρυσόστομο, ο οποίος, με πολλή προθυμία και καλοσύνη, μου μίλησε για την ζωή και την ιερατική δράση του Αγίου Γερβασίου, αποφάσισα να ανατρέξω στο προσφάτως εκδοθέν από την Αποστολική Διακονία της Εκκλησίας της Ελλάδος δίτομο πόνημά μου, με τίτλο “Άνέκδοτες Έπιστολές Αγίου Νεκταρίου Πενταπόλεως”, και να αναδημοσιεύσω το υλικό που αφορά την σπουδή του Αγίου Γερβασίου στην Εκκλησιαστική Ριζάρειο Σχολή των Αθηνών, κατά την δεκατετραετή διεύθυνση του Αγίου Νεκταρίου (1894-1908).

Η ιδεώδης μορφή του ποιμένου, η οποία σκιαγραφείται στις επιστολές του Αγίου Νεκταρίου και στις σελίδες του βιβλίου “Μάθημα Ποιμαντικής”, αποτελεί την ζώσα πραγματικότητα στο πρόσωπο του αγίου. Ο ιερός συγγραφέας αναμετρά τα πάσης φύσεως προσόντα, τα οποία θεωρεί απαραίτητα για τον μέλλοντα χειροτονείσθαι Ριζαρείτη.

Η ποιμαντική του μέριμνα για το παρόν, ο πόνος του για τον σύγχρονο άνθρωπο, η βαθεία επίγνωσις της νέας καταστάσεως των πραγμάτων, συνδυάζονται αρμονικότατα με την μεγάλη αγάπη και ακράδαντη εμπιστοσύνη του προς την κληρονομία των Πατέρων της Εκκλησίας. Ο άγιος Νεκτάριος, ομότροπος των Πατέρων της Εκκλησίας, απέδειξε, ότι ο αιών των Πατέρων συνεχίζεται και θα συνεχίζεται μέχρις εσχάτων.

Στόχος του αγίου ήτο η προβολή της θεολογίας και ο σχηματισμός πυρήνος θεολόγων, που θα αποτελούσαν τους φάρους για τον διαφωτισμό της ανθρωπότητας. Διάπυρος είναι ο προς την αλήθεια έρωσ του θεοσόφου πατρός και ακατάβλητη η μαχητικότητα του υπέρ αυτής, αλλά και απρόσβλητο το της αγάπης κεφάλαιο στην κεκαθαρμένη υπό του θείου πυρός καρδιά του.

Μαθητής του Χριστού γνήσιος και των μεγάλων Πατέρων ισότιμος, ενσαρκωτής των υψηλών ευαγγελικών αρχών και φορέύς της γνησίας χριστιανικής απλότητος και αληθούς εκκλησιαστικής παραδόσεως, διδάσκει, και δια της αλληλογραφίας του, με πειστικότητα, πνευματοκίνητη χάρη και σύμφωνα με το αρχαίο φρόνημα της Εκκλησίας.

Ως ποιμήν, εμφορούμενος υπό πηγαίου θείου έρωτος, έθεσε το ποιμαντορικό του έργο και την προσφορά της ζωής του στην υπηρεσία του υψίστου σκοπού της εν αγάπη ενώσεως των ψυχών μετά του Θεού, προς επικράτησιν της θείας Βασιλείας. Την αγάπη αυτή την έμφυτη επεδίωξε παντοιοτρόπως να την επαυξήσει στις καρδιές των ιεροσπουδαστών και των εργαζομένων στην Ριζάρειο σχολή, το πανελλήνιο αυτό ιερό καθίδρυμα.

Ο πρωταρχικός πόθος του, καθόλη την δεκατετραετή διακονία του στην Ριζάρειο Σχολή, η ουσία της ποιμαντικής του και το ιερό τέλος, προς το οποίον κατέτεινε και κατατείνει η αιώνιος ζωή του θεοφόρου Νεκταρίου, ήτο η έλευσις της θείας Βασιλείας και η επικράτησις του θείου θελήματος. Άφθαρτος η γαλήνια κοιμωμένη μορφή του ζούσε και θα ζει εις το διηνεκές το προοίμιον της Αναστάσεως.

Διά της γνωστοποιήσεως στο αναγνωστικό κοινό του συνόλου της ανεκδότου

αλληλογραφίας του θεοφόρου πατρός (2.289 επιστολές), καθώς και μικρού μέρους ανεκδότων εγγράφων, από το ιστορικό αρχείο της Ριζαρείου, επαληθεύεται ο ευεργετικός εθνοϊεραποστολικός και εκπαιδευτικός ρόλος που διεδραμάτισε η σχολή επί διευθύνσεως του αγίου.

Ως ασφαλιστική δικλείς, η σχολή ως όραμα και επίτευγμα των αιδιόμων εθνικών ευεργετών Μάνθου και Γεωργίου των Ριζαρών, διετήρησε και αναζωογόνησε την πνοή της Ορθοδοξίας, μέσα στο πλαίσιο της τότε ελληνικής πραγματικότητας, με την παροχή συστηματικής ελληνοχριστιανικής αγωγής προς την νεότητα του τέλους του 19ου και της αρχής του 20ου αιώνας.

Σκοπός της Ριζαρείου, επί σχολαρχίας του Πενταπόλεως Νεκταρίου, ήτο να καλλιεργήσει ελληνοπρεπώς τις μούσες της θύραθεν και της εκκλησιαστικής μορφώσεως και να αναδείξει επαξίους λειτουργούς στον αμπελώνα του Κυρίου. Και ο σκοπός επετεύχθη με επιτυχία!

Θα ήτο παράλειψις, να μην αναφερθούμε σε κάποιες πτυχές της ευεργετικής δράσεως του θεοφόρου Νεκταρίου στην οικοτροφιακή και την εν γένει ζωή των φοιτησάντων στην Ριζάρειο, καθώς και για τον αθλητισμό και την γύμναση των μαθητών, σύμφωνα με την ακόλουθη γραπτή μαρτυρία Ριζαρείτη της εποχής εκείνης.

“Μέσα, στόν άπέραντο κήπο-άγρό τῆς Ριζαρείου, ἦτο τό Γυμναστήριόν μας, τελείως ἐξωπλισμένον σέ σουηδικά ὄργανα κ.λ.π. πού ἀμφιβάλλω ἂν ὑπάρχη σήμερα ὅμοιό του. Τό ποδόσφαιρον διά πρώτην τότε φοράν, ἔκαμνε τήν ἐμφάνισίν του εἰς τήν Ἀθήνα, ἀπό ἀγγλοφέρνοντας ἀριστοκρατίας, διά τά μεταξύ των παιχνίδια. Ἐνας ἀπό αὐτούς, ὁ πατρινός τραπεζίτης, ὁ μετ’ ἔπειτα πρωθυπουργός τῆς Ἑλλάδος, Δημήτριος Μάξιμος, ἐπειδή συμμαθητής μας ἦτο ὁ ἀνεψιός του, Γεώργιος Νικολαΐδης, ὁ σημερινός διπλωμάτης, μᾶς ἐχάρισε μιά μπάλλα μέ ὅλα τά σύνεργά της γιά τό παιχνίδι. Οἱ “πουριτανοί” τῆς Σχολῆς ἐξενίσθησαν. Καί ἡ μπάλλα ἐκρατήθη εἰς τά γραφεῖα. Ἐμεῖς, συμβούλια καί διαβούλια, νά μᾶς τήν δώσουν. Μοναδική μας σκέψις ἡ μπάλλα. Καί νά! ὁ Γερβάσιος. Χωρίς νά ξέρουμε ἐμεῖς πηγαίνει εἰς τόν Νεκτάριον καί τοῦ λέγει:

– “Δέν εἶναι νομίζω σωστό νά στενοχωροῦνται τά παιδιά. Ἡ χαρά καί ὄχι ἡ λύπη πρέπει νά εἶναι ἐπιδιώξεις τῆς Σχολῆς καί γενικῶς τῆς Ἐκκλησίας. Τί κακό ἔχει αὐτό τό παιχνίδι; Γυμνάζει τό σῶμα, ὀξύνει τήν παρατηρητικότητα καί τήν ἐτοιμότητα τῶν παιδιῶν, τούς δίνει τήν χαρά τῆς συλλογικῆς εὐγενικῆς ἀμίλλης καί μάλιστα αὕτη γίνεται στόν ἀνθοφόρο εἰρηνικό κήπο-άγρό μας.”

Καί ὁ Νεκτάριος, διέταξε καί μᾶς ἀπεδόθη ἡ μπάλλα.”

(Τ. Α. Κωνσταντόπουλου, “Γερβάσιος Παρασκευόπουλος Ἀρχιμανδρίτης (1877-1964), Ὁ βαθυστόχαστος ἐρευνητής καί μαχητής. Ἀναμνήσεις ἀπό τήν Ριζάρειο Σχολή”, Ριζάρειος Ἐκκλησιαστική Σχολή – Πανηγυρικός Τόμος ἐπὶ τῇ 125ετηρίδι 1844-1969 (Ἀθήνα) (1969), σελ. 667.)

Κατά την δεκατετραετή περίοδο διευθύνσεως της Ριζαρείου σχολής επί Αγίου

Νεκταρίου Πενταπόλεως εξεδόθησαν διακόσια ένα πιστοποιητικά σπουδών, εκ των οποίων τα ακόλουθα δύο προορίζονταν υπέρ “τοῦ ἐκ Βυτίνης τῆς Γορτυνίας ἱεροδιακόνου Γερβ. Χ. Παρασκευοπούλου”, με ημερομηνίες 13 Ἰουνίου 1906 (Βιβλίον Ἀλληλογραφίας δεύτερον, σελ. 478-479) και 9 Ἰουνίου 1907 (Βιβλίον Ἀλληλογραφίας δεύτερον, σελ. 520).

“Ἀριθ. 3692. Ἡ Διεύθυνσις κ.τ.λ. πιστοποιεῖ, ὅτι ὁ ἐκ Βυτίνης τῆς Γορτυνίας ἱεροδιάκονος Γερβ. Χ. Παρασκευόπουλος ἐξωτερικός μαθητής τῆς καθ’ ἡμᾶς σχολῆς ἐγγεγραμμένος ἐν τῷ Μητρώῳ Αὐτῆς ὑπὸ τὸν αὖξοντα ἀριθ. 730 διήκουσε κατὰ τὸ λῆξαν σχολικόν ἔτος 1905-1906 τὰ ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῆς τάξει παραδοθέντα μαθήματα, ἥτοι Ἱστορίαν τῆς Π. Διαθήκης, Ἱερὰν Γεωγραφίαν, Ἀνάγνωσιν Πατέρων, Ἑλληνικά, Γαλλικά, Λατινικά, Μαθηματικά, Φυσικά, Ἱστορικά, Γεωγραφικά, Μουσικά, Καλλιτεχνίαν καὶ Γυμναστικήν καὶ κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους τὰς νενομισμένας ὑποστάς γενικὰς ἐξετάσεις ἠξιώθη τοῦ βαθμοῦ λίαν καλῶς (9 7/18) προαγόμενος εἰς τὴν Βαν τάξιν. Εἰς ἔνδειξιν τούτων δίδεται αὐτῷ τὸ παρὸν πιστοποιητικόν, ἵνα τῷ χρησμεύσῃ, ὅπου δεῖ. Ἐν Ἀθήναις τῇ 13 Ἰουνίου 1906. Ὁ Διευθυντής”

“2907. Ὅμοιον (i.e. Πιστοποιητικόν) Γερβασίου Παρασκευοπούλου προαχθέντος εἰς τὴν Γ’ τάξιν. Ἀθῆναι 9 Ἰουνίου 1907”

Ὁ ἅγιος Πενταπόλεως δεν περιωρίσθη αποκλειστικῶς στὴν ἐπιτέλεση τῶν σχολικῶν τοῦ καθηκόντων, ἀλλὰ, παράλληλα με αὐτά, ἀνέπτυξε σπουδαιοτάτη ἐξωσχολικὴ δράση στὴν Αθήνα, τὸν Πειραιά καὶ ἀλλοῦ, ὥστε “μεγάλῃς τιμῇς ἠξιούτο καὶ πανταχοῦ διεδίδετο ἡ ἀγαθωτάτη φήμη αὐτοῦ.” (Μητρ. Τ. Ματθαϊάκη, Ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος Κεφαλᾶς Μητροπολίτης Πενταπόλεως (1846-1920) (Ἀθῆναι, 1985), σελ. 16.)

Ἡ Ι. Σύνοδος τῆς Εκκλησίας τῆς Ελλάδος, τιμώντας τὸν λόγιον ἱεράρχην, πολλές φορές ἐξέφρασε τὴν ευαρέσκειά της, συγχαίροντάς τὸν γιὰ τὶς ἐκδόσεις τῶν θεολογικῶν συγγραμμάτων τοῦ καὶ οἱ ἐκάστοτε μητροπολίτες Αθηνῶν τοῦ ἀνέθεταν χειροτονίες κληρικῶν, τέλεση ἱερῶν ακολουθιῶν, διεξαγωγή ἀνακρίσεων υποδίκων κληρικῶν, ἢ τὸν καλοῦσαν σὲ συσκέψεις ἐπὶ διαφόρων κοινωφελῶν θεμάτων.

Στὴν μελέτη τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Χρυσοστόμου “ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΠΑΤΡΩΝ ΚΑΙ ΗΛΕΙΑΣ ΙΕΡΟΘΕΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ (1892-1903) Ο ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΑΔΑΜΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ” (Εκδόσεις Ι. Μητροπόλεως Πατρῶν), ἀναφέρονται τὰ ἐξῆς: “Ἡ ἐξόδιος ἀκολουθία ἐτελέσθη τὴν 8ῃ Μαρτίου 1903 στὸν Μητροπολιτικὸ Ναὸ Ἀθηνῶν, χοροστατοῦντος τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Θεοκλήτου Μηνοπούλου, συγχοροστατούντων τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων καὶ τοῦ Μητροπολίτου Πενταπόλεως Ἀγίου Νεκταρίου, ὁ ὁποῖος συνεδέετο μέ στενὴν φιλίαν μέ τὸν ἀοίδιμον Ἱερόθεο.”

Στὴν “Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια Κωνσταντινουπόλεως” [ΚΓ’ (9.5.1903) 225], σὲ σχόλιο τοῦ ἐκδότου, με τίτλο: “Ἐπισκοπὴ Πατρῶν”, ἀναφέρονται τὰ ἐξῆς: “Τῇ 29

λήξαντος ἐτελέσθη ἐν Πάτραις τό μνημόσυνον τοῦ ἀειμνήστου ἀρχιεπισκόπου Πατρῶν καί Ἡλείας Ἱεροθέου, λειτουργήσαντος τοῦ πανιερ. Μητροπολίτου Πενταπόλεως κ. Νεκταρίου, διευθυντοῦ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ριζαρείου Σχολῆς, ἐλθόντος ἐξ Ἀθηνῶν.”

Ἡ πληροφορία αὕτη επαληθεύεται ἀπό την ἀκόλουθη ἐπιστολή, την οποία ἀπέστειλε ὁ Ἅγιος Νεκτᾶριος πρὸς τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιον τῆς Ριζαρείου:

“Ἀριθ. 1486. Διοικ. Συμβούλιον. Γνωρίζομεν Ὑμῖν, ὅτι συνεπείᾳ παρακλήσεως τοῦ κ. Χαραλ. Ματθηοπούλου μεταβαίνομεν σήμερον μ. μ. εἰς Πάτρας, ὅπως αὔριον τελέσωμεν τό μνημόσυνον τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Πατρῶν Ἱεροθέου καί τήν Δευτέραν ἐπιστρέφομεν. Θέλομεν δέ συμπαραλάβει καί τόν Κωστῆν Σακκόπουλον. Ἀθῆναι 26 Ἀπριλίου 1903 Ὁ Διευθυντής” (Βιβλίον Ἀλληλογραφίας δεύτερον, σελ. 348).

Σύμφωνα με τὴν μαρτυρία των βιογράφων τοῦ Ἀγίου Γερβασίου, τότε ἐγνώρισε τὸν Ἅγιο Νεκτᾶριο καὶ συνεδέθη πνευματικῶς μαζί του, δύο δε ἔτη ἀργότερα εἰσῆχθη στὴν Ριζάρειο ὡς ἱεροσπουδαστής.

Ἀς ἔχουμε τις εὐχές καὶ των δύο νεοφανῶν αγίων τῆς Ἐκκλησίας μας, διδασκάλου καὶ μαθητοῦ!